

FALUSÉTA
SZAKRÁLIS EMLÉKEK ÉRINTÉSÉVEL

2022. június 12.
SZENTHÁROMSÁG VASÁRNAPJA
MISZLAI BÚCSÚ

Szöveg: Nagy Istvánné (Miszla Helytörténeti és Értéktörző Alapítvány, Galagonya Tájház rendezvénye)

Búcsú

Az ótörök eredetű *búcsú* szónak többféle jelentése él a magyar nyelvben. Jelent bűnbocsánatot, búcsúvételt, zarándoklatot, átvitt értelemben sokadalmat. Így nevezik a templom védőszentjének, vagy felszentelése napjának évenként ismétlődő ünnepét is. Legtöbbször keverednek a falusi templombúcsúkra és a kegyhelyeken tartott szentbúcsúkra vonatkozó adatok. A nép érezte a különbséget a búcsú szó kétféle jelentése, illetve a kétféle búcsú között. Ezért, ha szüksége volt rá, magyarázó szerepű jelzővel használta a búcsú kifejezést. Például a templombúcsút *torkosbúcsúnak*, a kegyhelyek zarándoklattal felkeresett búcsúit pedig *szentesbúcsúnak* nevezte. A búcsú az esztendő legtöbb vendéget megmozgató ünnepe. A torkosbúcsú az idegenbe szakadt rokonok hazalátogatásának és találkozásának rendszeresen ismétlődő alkalma. Következésképp a torkosbúcsú templom előtti beszélgetésein, délutáni sétálgatásain, a helyben élők és az innét elszármazottak vagy távolabb lakó barátok, ismerősök személyében egy látszólag szétszakadt, de láthatatlan szálakkal mégis átfogott közösség, a történelmi falu találkozik.

Milyen szavakkal jellemezhetjük a torkosbúcsút?

- szentmise, sok fogásos ünnepi ebéd, búcsúi ruha, búcsúvásár forgataga (körhinta, céllövölde, búcsú fia - mézeskalács szív), búcsúi bál.....

Szagrális emlékek

A szagrális kisemlék szabadban álló vallási tárgyú objektum, amelyeket általában az egyház is szentesített ugyan, ám alapvetően a népi vallásos gyakorlatban játszottak döntő szerepet. Ilyenek például a szobrok, keresztek, kápolnák, haranglábak, kálváriák, ezeket az ott lakók sajátos kultusszal ruházták fel, körmenetekkel, közös imádságokkal ünnepelték.

Miért is állították ezeket az emlékeket?

Az emberiséget az évszázadok során - a mostanihoz hasonlóan - sokszor sújtotta járvány (pestis, himlő, kolera) vagy különböző csapások (árvíz, tűzvész, dögvész). Amikor az orvostudomány még nem volt ennyire fejlett, az embereknek máshol kellett védelmet keresniük. A keresztények különböző szenteket hívtak segítségül, és ha a betegségből felgyógyultak vagy a kór elmúlt, szobrot, emléket állítottak nekik.

Szentháromság szobornál:

Az első Szentháromság szoborcsoportot 1700-1701-ben állították Magyarországon a pestis elleni védelem érdekében. Aztán országsszerte egymást követték az Atyát, a Fiút és a Szentléleket ábrázoló szoborcsoportok. Mislán jóval később, 1799-ben állították a szobrot, abban az évben, amikor Mislán megszületett nemeskéri Kiss Pál, aki 1839-től lett Miszla birtokosa. S mint tudjuk, az 1840-es években Fiume és a Tengeremellék kormányzójaként írta be magát a történelembe. A szobor talapzatán a nemeskéri név még olvasható.

Mit hagytak a nemeskéri Kissek Mislára?

- **szobrokat** (az első köztéri szobor Mislán Nepomuki Szent Jánosé, 1794-ből, ezt követi a Szentháromság szobor 1799-ben, majd a Szent Flórián szobor 1810-ben. Feltételezhetjük, hogy a nemeskéri Kissek nevéhez köthetők.)
- **templomokat** (mindkét felekezetnek nemeskéri Kiss Sándor építtetett templomot, aki 1733-tól volt Miszla földesura. Mindkét templom a barokk stílus jegyeit viseli. A katolikus templom építésének ideje 1754, a református templomot 1791-ben szentelték fel. A katolikus templom 1806-ban és 1860-ban felújított a Kissek költségén. A református felekezet 1821-ben Kiss Pál támogatásával épített parókiát.)
- **kúriákat** (a "főső" kastélyként emlegetett kúria a régebbi, az 1790-es évek végén épülhetett. A belmajori kúria együttes fő épülete (mert hiszen több is van ott, ami egykor lakóházként szolgált) az 1820-as években épülhetett. Klasszicista stílusban, mégpedig kéttraktusos formában, ami azt jelenti, hogy a téglalap alakú épületben a helyiségek két sorban helyezkednek el. A kúria virágkorát a reformkorban élte. Homlokzata hatalmas angolparkra nézett, amelyben különleges fák, bokrok, növények voltak, Kiss Pál ízlését dicsérve.)
- **rangot** (Miszla 1843-1886 között mezővárosi rangot viselt, földesúri fennhatóság alatt működtek ezek a mezővárosok, tulajdonképpen ugyanúgy jobbágy-és parasztfalvak voltak, de városi kiváltságokat élveztek, volt bíraskodási és vásártartási joguk, tehát egy térség központjává váltak. A vásártartási jogot 1842-ben Kiss Pál kérte meg Mislának. Halála után a báró Inkey családra szállt, akiktől a község az 1930-as években vásárolta meg.)
- **példát** a gazdálkodással (nagy számú állattartás, szőlőművelés, szeszgyár, tégláégető, malom, selyemtenyésztés..... ezek a földesúri birtokon zajló tevékenységek példát

adtak az évszázadok nemzedékeinek is - s ezeknek a példának a követése szorgalmas, dolgos miszlai népet nevelt)

Szent Flórián szobornál:

A szenteket könnyű felismerni, mert sokszor glória van a fejük felett és valamilyen tárgyat, alakot vagy állatot találunk mellettük, tehát van egy olyan ismertető jegye, attribútuma, amit neki tulajdonítunk, ami az ő cselekedeteire utal. Vannak általános attribútumok, mint a fegyver vagy kard a katonáknál, a pálmaág a mártíroknál, a könyv a bölcseknél vagy apostoloknál, de vannak egyedi attribútumok is, mint a kulcs Szent Péternél, a bárány Keresztelő Szent Jánosnál, és látni fogjuk a szobornál Szent Flórián és Szent Vendel ismertető jegeit. Flórián a IV. században élt, a Római Birodalom katonája volt Diocletianus császár idején. Akkoriban még üldözték a keresztényeket, és mivel Flórián még élete árán sem volt hajlandó megtagadni a hitét, őt is halálra ítélték. A róla fennmaradt legenda szerint imájával megmentett egy lángoló épületet, ezért alakját vizesvödörrel és égő házzal ábrázolják. Századosi mivoltára katonai öltözéke utal. A középkori és újkori gyakori tűzvészek ellen őt hívták segítségül, a tűzoltók és a kéményseprők védőszentjükként tisztelik. Ünnepe, május 4-én sok helyen megemlékeznek róla.

Szent Vendel szobornál:

Hagyományosan mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkozó nemzet lévén, a magyarság körében is nagy lelki szükség mutatkozott a különböző állatbetegségektől, állatjárványoktól megóvó védelemre. Szent Vendel tiszteletét a török kiűzése után Magyarországra érkező német telepések hozták magukkal. Október 20-án, Vendel napján emlékezünk rá.

Mi jellemzi a szobrot?

A földre pillantó lányos arc, a vállra omló hosszú, hullámos haj, a válláról leomló hosszú palást, a hosszított kabát, a harisnyába bújtatott térdnadrág és a díszes cipő rangos személyre utal. Vendel a VII. században élt ír királyfi volt, A jobb lába alatt korona van. De vajon miért tiporja azt? Mert a Legenda szerint elhagyta atyja udvarát, lemondott majdani királyi jogairól, koronájáról. Azt is tudjuk, hogy Rómába zárandokolt és remeteként élve egy földbirtokos udvarában szolgált pásztorként. A kezére bízott nyájnak hű szolgája, gyógyítója volt. Így lett

a pásztorok, gulyások, csikósok, kondások védőszentjévé. Mi jelzi ezt a szobron? A lábánál, palástja védelmében heverő szelíd bárány. Pásztorságára utal még a tarisznya, s feltehetőleg a megcsonkult kéz valaha egy pásztorbotot tartott. A szobrot 1903-ban állíttatta Fazekas Mihály és Barna Julianna. Feltételezhetően hálából, talán amiért jószáguk átvészelt valamilyen pusztító járványt.

Katolikus templomban:

A katolikus templomot a Szentháromság tiszteletére szentelték fel. A hajó keleti része és a szentély középkori eredetű. Feltehetőleg az e helyen álló régi templom maradványa, amelynek csontkamráját 1995-ben találták meg a régészek. Tudvalevő, hogy a középkori temetkezőhelyek a templomok körül voltak. A déli oldalon oratórium, az északi oldalon sekrestye található. Az oratórium falában nemeskéri Kiss Pál szülei fekszenek (Kiss János és Forintosházy Forintos Jozefa, a családok címere is látható.) Az oltár szintén barokk stílusú, két angyalszobor őrzi. Az orgona 1901-ből való. Két harang lakik a toronyban. (120, 240 kg)

Brandt-keresztnél:

Feszületeket állítottak a templomok elé, a belterületen az utak mentén, tereken, a temetőben, a fálvakba, városokba vezető utaknál, a határban, a szőlőhegyeken. A feszületet állító közösségek, egyének nemcsak annak elkészítéséről, hanem folyamatos karbantartásáról is gondoskodtak, fundációt téve fenntartásukra. A keresztállítás indítéka sokféle lehetett.

- hálából, mert megsegítette az ima
- valamely személy emlékére
- valamilyen esemény emlékére

A Brandt kereszt állításának okára többféle teória létezik. Az elnevezés onnét eredhet, hogy a házban Brandt nevű is élt. Az egyik változat szerint egy fiatalembert itt öltek meg és a halál emlékére állíttatták a szülei. A másik változat szerint a falu egykori határát jelölte, feladata az volt, hogy a falutól távol tartsa a rosszat.

A Böcskör tetején álló kereszt felirata:

„Atyám, hálát adok néked, hogy meghallgattál engem” – Ez a sor bizonyára arra utal, hogy az állíttató meghallgattatott és ezt köszöni meg egy feszület állításával. A kereszt valamikori funkciója a kálváriajárás volt. Nagypéntekenként jártak oda imádkozni.

Mária-keresztnél:

A Mária Társulat állította a falu központjában 1897-ben. A Mária Társulat tagjai diákok voltak, s Mária tiszteletének ébren tartása volt a feladatuk. A társulati összejövetelek alkalmával szentbeszéd, könyörgő imák, himnuszéneklések hangzottak el Mária magasztalására. A szentmiséken is részt vettek a Mária-lányok. Minden hónap első vasárnapján fehérbe öltözve, kék szalaggal a hajukban az oltár előtt álltak, azzal szembefordulva. Amikor a pap bejött, kétfelé oszlottak, kezükben lámpást tartottak. A Mária kereszt az Úrnap körmenet legfontosabb állomása volt, itt történt a szentségáldás. A körmenet a templomtól indult, elől egy ministráns haladt, aki a megfeszített krisztust vitte, mögötte a zászlóvivő asszonyok, majd a pap, a többi ministráns és a hívek énekelve, imádkozva. A körmenet 4 állomásán (Mária-kereszt, Nepomuki szobor, Szentháromság szobor, templom) zöld növényekkel díszített sátrak álltak, ezeket a férfiak készítették.

Nepomuki Szent János szobornál:

A furcsa nevű Nepomuki Szent János a XIV. században élt, nevét pedig szülővárosáról, a dél-csehországi Pomukról (ma Napomuk) kapta. Azért kellett mártírhálált hálnia, mert ellenszegült a cseh királynak, és nem árulta el a királyné gyónási titkát. Ezért IV. Vencel elfogatta Jánost, megkínóztatta és végül a Károly hídról a Moldva folyóba dobatta. A folyók, hidak, hajósok, halászok, a papság, a gyónási titok védőszentje; árvizek idején is őt hívják segítségül. Feszülettel, vagyis a keresztre feszített Krisztussal a kezében és kalappal a fején szokták ábrázolni. Két évvel ezelőtt egy vihar a közelében álló hatalmas fát a szoborra döntötte. Isteni csoda volt, hogy a szoborban nem esett kár, ugyanis éppen két hatalmas faág közé ékelődve épen maradt.